

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. se pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
pol leta . . . 20— "
četrt leta . . . 10— "
posamezna številka po 80 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrate, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " dvakrat . . . 80 "
" " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrate po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništa UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

DRAGOTIN KVEDER:

Svetovno naziranje in naša stanovska organizacija.

(Socijalno-politična študija.)

Vsaka samonikla stanovska organizacija ima svoj imanentni organizatorični agens. vsled katerega je nastala v težnji, v interesu vsakega člana potom udruženja, solidarnega prizadevanja zboljšati za vse eksistenčne razmere kakor tudi realizirati vse potrebne pogoje, da kulturna naprava svojega stanu uspešno deluje. Ta agens narekuje tudi vsak čas podrobne specialne cilje, ki so glede naše stanovske organizacije vsakemu učitelju predobro znani, torej: dovoljni, smotni, pravni in s tem socialni položaj učitelstva v družbi na osnovi spoopolnivanja šolstva, da ustreza glede potomev zahtevam kulturne, civilizirane družbe.

Merilo jakosti organizatorične sile je medsebojna solidarnost (vzetemost), bratstvo in slova vseh udruženih. Te slednje kreposti so obenem tudi etični principi, ki jih more vodstvo organizacije od udruženih zahtevati in ki so organizaciji pred vsem potrebni. Postulat pripadnosti članov izvestni politični stranki ali pristajanja članov izvestnemu svetovnemu ali verskemu nazoru leži popolnoma izven namena udruženja v stanovsko organizacijo. Pa tudi perfektno udruženje samo po sebi, torej stanovska organizacija kot samonikli socialni stvor, ne more po svojem bistvu nikdar biti sestoin del ali samo privesek katerekoli politične stranke. Nasprotno je pa vedno lahko možoče, da skuša stanovska organizacija v dosego svojih imanentnih stremiljenj in ciljev izkoristiti vpliv naklonjenih strank v danih slučajih: mora pa pri tem očuvati suvereniteto svoje organizacije kot socialni stvor. Ker je pa vsak organiziran boji za obstoj za kruh, boji organiziranega katerekoli stanu za razvoj in procvit svoje kulturne naprave, vsled katere je tu kot stan, eminentno političen, politična na sebi. Zato je in bo tudi naša stanovska organizacija vedno eminentno politična.

Potemtakem nepolitične stanovske organizacije ne more biti, k večjemu da še ne obstoja, odnosno da je že odmrta, zaspala. Dale sledi iz navedenega da samonikla, torej svobodna stanovska organizacija ne more biti zavisna od kake politične stranke, torej strankarska.

So pa politične stranke, ki odrekajo stanovom pravo do samoniklih svobodnih stanovskih organizacij. To je umevno, ker stranke imajo drug agens udruženja kakor bomo pozneje videli, namreč tak, da lahko vsaka stranka združuje člane vseh mogočih stanov, ki pa niso člani stranke ampak samo pristaši.

Stanovskim organizacijam nasprotno stranke zasledujejo napram nim vedno samo jeden cilj: stanovsko organizacijo kot svobodno, nezavisno uničiti. Prirodno je, da se stanovske organizacije branijo in da vodijo proti nasprotnikom vedno defenzivni boji za svojo eksistenco in za realizacijo svojih ciljev in zahtev. To je seveda samo golo razglabljanje političnih pojavov, a tako se nam stvarnost prikazuje in naša dolžnost je, da jo razumemo.

Pravo do borbe in brambe odrekati kakršnemukoli socialnemu stvoru, je nesmisel in tudi nič ne zaleže, take avtoritete nema, ki bi mogla to preprečiti.

Zivljenje je vedno bilo borba, in borba med socialnimi stvorovi je ravno to, kar se v publikih večkrat pravilno razumeva kot politika.

Videli smo, da izvrstno svetovno naziranje ni bilo organizatorični agens, da smo se mi učitelji kot člani enega in istega stanu stanovsko udružili. Tako ni kako svetovno naziranje bilo agens, da so se železničari stanovsko organizirali in da se organizirajo kmetje v kmetijsko družbo in ne podružnice, odnosno v samostojno kmetijsko udruženje, ki bo kmetijske družbe asimiliralo.

Svetovna naziranja so svoj čas udružila človeštvo v državah in izven držav v cerkve, konfesionelne organizacije, sploh v glavnem v internacionalne družabne zveze (soc. demokracijo, sedaj v III internacionalo). Nikdar pa niso in ne morejo udružiti člane samo enega in istega stanu v samoniklo svobodno stanovsko organizacijo. Pa tudi pojedine politične stranke v državi sami, ki jih je stvorilo in udružilo kako svetovno naziranje se nam prikazujejo vsak čas le kot del večje mednarodne politične tvorbe iz katere po svojem agens-u izvira. (Primeri: naša soc. dem. stranka je v naši državi se nahajajoči del sveobče internacionale, klerikalna stranka SLS je v našem narodu organizirani del sveobče bojujoče se cerkve, torej tudi mednarodne družabne zveze.) Oglejmo si najprej versko naziranje kot organizatorični princip z ozirom na našo stanovsko organizacijo.

Katerokoli versko naziranje bistvuje le v pojedincu, v zavesti njegovi kot duševni doživljaji, izven tega mesta mu ni eksistence. Otroci so lahkoverni, radi vse povprek verujejo, o verskem naziranju pri njih ne moremo govoriti. Odrasel človek sprejme in ima lahko kako versko (svetovno) naziranje, ali na odklanja za sebe izvestno formulirano in fiksirano versko (svetovno) naziranje. V drugem slučaju, to je, ako odklanja učini to, ker spoznava misli ali veruje drugače. Odklanjati pa kakor sprejeti, more le za sebe za svojo duševno življenje. Ako odklanja pa vendar zaradi tega še ne vodi nikakve borbe proti temu verskemu naziranju samem ali verskemu naziranju drugih. Vsak posameznik, vsaka osebnost je za sebe svet s svojim individualnim življenjem, malo ali nič pristopen drugemu svetu, drugi osebnosti. Sovražen ne more pojedinec postati nikdar proti verskemu (svetovnemu) naziranju na sebi, ampak le proti na takem temelju osnovani organizaciji, ako ga ta ne pušča v miru in ga v slučaju odklanjanja siloma hoče duševno podjarmiti. Pa tudi v tem slučaju ostale dotično versko ali svetovno naziranje za nje, za njegovo življenje ne sprejeto.

Iz tega sledi, da more pojedinec (jaz) le za sebe sprejeti ali odklanjati izvesten svetovni nazor, nikdar kak jaz za drugega, niti kak drugi (ti) za mene, za jaz, na niti mnogo drugih jaz za mene, niti jaz za mnogo druge. Ločeni smo vsi za sebe svetovi vsak živ lastno življenje v psihicnem oziru in tako bo ostalo v bodoče dokler ostanemo normalni in nas ne obvlada kaka traina hipnoza ali silna sugestija. Versko (svetovno) naziranje, kakor nje sprejemanje ali odklanjanje je duševni proces, ki se more vršiti le v pojedincu za nje samega, ne za druge.

Stanovska organizacija pa ni individuali torej kot socialni (politični) stvor

ne more imeti kako versko ali svetovno naziranje, ne ga sprejemati ne odklanjati ne za sebe, niti za svoje člane. Kaj takega zahtevati je glupost. Ako pa se praktično očita stanovski organizaciji da je brezverska, da ne upošteva verska načela, ali načela izvestnega svetovnega naziranja, da ignorira predpise cerkve, t. d. to je isti nonsens po sebi. Vsem takim zahtevam more ustreči le poedinec. Glede stanovske naše organizacije treba še opozoriti, da so ji člani v drvo okrajna učiteljska društva, in v drugi vrsti, posredno šele člani pojedini učitelji.

Ako pa je vsak pojedinec kot osebnost v duševnem oziru svet za sebe, ki ima nezavisno svoje lastno življenje, kako more drug tak svet prvemu kaj očitati glede njegovega bistva samega kdo drug svet za more oblikovati, na mesto nje živeti? Ako edini Bog sam, no preostimo to opravilo niemu samemu edinemu, Brezplodna so očitania: brezverni, liberalni učitelji, klerikalec krivo misli itd. Kdo vidi in živi dušo drugega? Med nami organiziranimi učitelji je čas, da tako poenostanjenje preneha, in če se pred drugimi stanovi blamiramo.

Stanovska organizacija stoji torej kot taka, kot socialno politična tvorba izven vsakega svetovnega naziranja, niti je kako tako naziranje pojedincev kdaj bilo niti ob kdaj vzdržujoči imanentni organizatorični agens in spoznali smo dalje da je nonsens vsako očitanie pojedinega učitelja stanovski org. nasproti, da je brezverska, nereligiozna. Neutemeljen je torej vsak izstop člana iz organizacije zaradi takega očitania, neutemeljena seveda tudi vsaka odklonitev vstopa od strani še neorganiziranega učitelja.

Pač pa mora biti polnovreden član organizacije požrtvovalen, nesebičen in samozatajevalen in mora živeti s kolegi v miru in slovi, v solidarnosti glede skupnega prizadevanja. V tem zmislu se lahko smatra našo stanovsko organizacijo kot versko-religiozno ferment na pojedine članove: ker ravno zahteva od pojedincev socialne čednosti, ki so identični s krščanskimi, kakor se uče teoretično.

Poleg svoje samonikle stanovske organizacije biva po Slovencem še druga učiteljska organizacija Slomškova zveza. Ona po svojem organizatoričnem agensu ni samonikla stanovska organizacija nego tvorba verske politične stranke pri nas. Ta organizatorični agens Sl. zveze ni bil niti je sedaj realizacija stanovskih teženj, nosploh šolstva na sebi, nego baš tista sila, ki je stvorila Orlo proti Sokolstvu: kajti nihče ne bo pritrđil da so organizatorična sila Orlovstvu Tvrševje ideje kakor pri Sokolstvu.

Katera je to prav za prav sila, odnosno naj bi bila sila, ki udružuje učitelje v Slomškovo zvezo? Spet moram dalje poseči da govorim jasno.

Vsi smo katoličani, ali vendar le v toliko, v kolikor se de facto po notranjem doživljanju uklanjamo in izvršujemo zahtevo, da brezpozorno verujemo v smislu I. prašanja katekizma vse verske teze. Tako verovanje glede vsakega človeka je bistveni interes cerkve in ima izraz v kateoričnem imperativu v najvišjei katoliškem načelu: Vsakdo mora brezpozorno verovati vse in tudi storiti, kar cerkev za verovanje zapoveduje, vsa druga katoliška načela imajo svoj izvor v tem glavnem načelu. Pretežni del naroda in kolikor jaz sodim, pretežna večina učiteljev v stanovski organizaciji kakor iz-

ven nie ima morda tako vero in pričakovati bi bilo, odnosno pravilno bi bilo, da je ta perfektni bistveni interes cerkve v zavesti pojedince bil organizatorični agens, ki je učitelje Slomškove udružil v Slomškovo zvezo, sicer ne samoniklo vendar po iniciativi bojujoče se cerkve, kot politične stranke. No praksa, dejstva govore drugače. V Slomškovi zvezi se je zbralo mnogo učiteljev, o' kojih ima njih politična stranka glede verske gorečnosti iako slabo mnenje, ki so prileteli zvoli iz sebičnih nad in pričakovani, da dobe vsled mogočnega vpliva stranke najlepša mesta in hitro napredovanje: torej bi bila pri omenjenih učiteljih gola osebna sebičnost organizatorični agens. Ker pa je nepravilno, da je neplemenita, nesocialna nizka osebna sebičnost kdaj sploh udružujoča sila, treba v organizaciji discipline od vnanje avtoritete, da se more vzdržati. Slomškova zveza je nesvobodna, ne sama sebe se vzdržujoča organizacija učiteljstva. Ako so se združili zvoli iz verskega interesa, da ne pride njih versko preiricanje v nevarnost omadeževanja ali omalovaževanja v družbi drugih tovarišev, potem ni Sl. Zveza stanovska organizacija, nego k večjemu verska bratovščina. V kolikor je Slom. zveza bojno sredstvo za uničenje stanovske naše organizacije, je bistven del katoliške politične organizacije, v kolikor pa je Slom. zveza kot organizacija sredstvo posameznim učiteljem v dosego samovoljnih samopašnih, brezobzirno sebičnih ciljev, pomenja za nas koritarstvo, koristolovstvo.

Nočem nikogar žaliti, skušam samo podati sliko stvarnosti, kakor jo osebno vidim. Borba je, bistvuje, borba proti naši stanovski organizaciji ne pomaga iadikovati ne je zanikati, ne pomaga to proglasiti nepotrebnim, tu je, sedaj in mi imamo dolžnost, da jo pregledamo in spoznamo. V koliko jo je zakrivila naša stanovska organizacija, pojedini učitelji ali samo vodstvo, s čim smo jo zakrivil v predvojni dobi, nima sedaj po svetovni vojni tolikega pomena, še manj pa, ako imamo svoj pogled obrnjen v bodočnost, ki ima korenine in izvor v sedanjosti glede položaja.

Treba predvsem razumeti cerkveno stališče glede boja zoper našo stanovsko organizacijo. Opozoril sem uvodoma, da je naša stanovska organizacija samonikla, nezavisna socialno politična tvorba v izvestnim imanentnim interesom, ki ji je udružujoči in vzdržujoči agens. Ta imanentni interes poznamo vsi in mu dajemo izraza v naših zahtevah. Poznamo tudi bistveni, imanentni interes cerkve, da mora vsakdo brezpozorno verovati, in po verovanju biti podrejen in zavisen v toliko da stori vse kar smatra cerkev v interesu občega verovanja potrebno.

Bojujoča cerkev se torej res bori za vero, verovanje ali — je že tako na svetu — vsak čas se nahajajo ljudje katoličani in nekatoličani ki ne verujejo, se izmaknejo cerkvene oblasti in kar je za nas glavno, vsak čas vznikajo, nastajajo socialne tvorbe, organizacije, ki jim je s prapočetka cerkveni interes izven programa delovanja, ki cilje svojega udruženja niti ne identifikujejo, niti podrejujejo bistvenemu interesu cerkve, ker so spram njemu indiferentne. Ali to je vedno zadostovalo in bo zadostovalo, da bojujoča cerkev otvori nelzprosni boji proti vsaki taki samonikli socialni tvorbi. Od pamtiveka boluje bojujoča cerkev ta boji in ga bo vedno, to ji veleva njen bistveni

interes. Bije ga dosledno in neizprosno, nikler ne daje povoda za postanek samoniklih socialnih tvorb, osnuje in ustanavlja na povsod pri nas in drugod po potrebi protioorganizacije v svrhu uničenja samoniklih svobodnih organizacij ali sã paraleliziranja njih akcij in zahtev. Tako se nam odkriva socialni mehanizem, ako se smem tako izraziti, poslednje tajne sile vsega vrvenja, ako nepristransko znanstveno globlje prosmatramo. Politrični časopisi, revije so polne takih razglabljanj.

Tudi organizacije in protioorganizacije ni treba nastevati, povsod okoli nas in drugod delujejo in učinkujejo.

Boi povsod. Bije s strani bojujoče cerkve in iz nie vzniklih podrejenih socialnih tvorb (politična stranka, udruženja izvestnih stanov) z poznanim brezprimernim fanatizmom, ki edino obeta uspeh z manjim fanatizmom pri strankah in socialnih tvorbah, ki jim je osnova udruženja narodni interes ali izvestni svetovni nazor kakor pri rdeči ali komunistični internacionali. Brez fanatizma se borijo socialne tvorbe, ki jim agens udruženja ni verski interes niti kak svetovni nazor, nego samo stanovske težnje.

Naša stanovska organizacija se je nahajala, se nahaja in se bo nahajala v sredi tega boja, ne more se izmakniti, ako smo tudi pojedini in vodstvo sami angeli. Neposredno bide sedaj ta boi proti eksistenci našega udruženja, organizacija lastnih stanovskih tovarišev. Slomškova zveza, pod okriljem in vodstvom katoliške politične stranke, torej posredno bide boi proti nam boljujoča cerkev. Ali ta ne pozna kompromisov, ona je v politični borbi izkušena in izurjena, zato nas nobena ponudba kompromisa ne reši boja. Vsled tega lahko rečemo: cili Slomškove zveze je vničenje samonikle naše stanovske organizacije kakor se lahko trdi: cili orlovske organizacije je vničenje Sokolstva. Na eni strani ofenzivni, na drugi obrambni boi. Ni pa dvoma da te ofenzivni boi boljujoče cerkve dandane brezuspešni, ako se borbe ne bojimo, ako smo solidarni, složni in nesebični. Sami sebe obžalovati ali stanovsko organizacijo, ker brez tega boja ne gre, nima smisla, na zemlji bo menda življenje vedno boi, posebno udruženja ga bodo morala srđito biti. Tragična je le usoda cerkve, ker mora za svoj bistven interes biti vedno boljujoča brez ikakvega izsleda na enkratni mir. Je to usoda vsake religiozne organizacije, ki v glavnem temelji na verovanju izvestnih dogem ali tez.

Za nas pa pridemo do zaključka, da moramo vse prepričati, da bi v lastnih vrstah kedaj nastal kak prepričani zaradi katerega koli svetovnega naziranja, in se vodil boi za kateri koli verski ali svetovni nazor: udružili smo se v stanovsko organizacijo v druge namene in cille. Vsak pojedini učitelj nam bodi tovariš, brat v naši organizaciji, bodisi pristaš SLS, ali JDS, ali NSS ali komunist socialni demokrat, goreč negoreč katoličan, pravoslavčen, mohamedan, žid, brezverec, neverniki, t. d. Mislim da nas bo Bog našel, ako smo tako pravični, sã nam je vsem oče, tako smo se vendar učili.

Ostaje še vprašanje ventilirati, da li more biti član naše stanovske organizacije pripadnik drugega stanu, n. pr. duhovnik, sodnik itd. Mislim načelno samo duhovnik kot veroučitelj na šolah. Tudi on je učitelj v naši kulturni napravi, gre do mu torej vse pravice, ki jih mora nuditi članom organizacije: vabimo jih k pristopu, to je naša dolžnost. Nikdar pa ne morejo biti člani stanovske organizacije zastopniki kakih političnih strank. Konečno kratek poskus pogledati v bodočnost glede političnih tvorb, ki bodo enkrat merodajne. Znamenja govore, da bodo sedanje politične stranke, ki na osnovi idealnih načel skušalo obsepati vse stanove in sloje, polagoma zubljeni na pomenu in veljavnosti. Na njih mesta bodo stonile stanovske organizacije produktivnih stanov odnosno zveze ali sindikati takih stanovskih organizacij. Stanovske organizacije produktivnih stanov, dosledno in popolno izvedene so gotovo v večji meri sestoini, bistveni deli države, naroda, nego nestalne stranke, ki ne morejo zasledovati v prvi vrsti cilje, potrebne vsakemu stanu in državi na tem svetu. Te nove politične tvorbe bodo menda volilni red spopolnile v tem smislu, da se bo volilo v gotovih okrožjih le izvestno število zastopnikov proizvajalcih stanov brez ozira na število prebivalstva. Parlamentari zadobe s tem drugo lice, drug ustroj, ki bo gotovo v večji meri omogočil uspešno parlamentarno delovanje nego sedanjí parlament, ki se

odlikujejo po talovosti. Tudi takozvani razredni boi ho še le tedaj pridobil na razmahu in stonil v odločno fazo. Naj bo v ostalem kakor hoče, jedno stoji: število je umoreno, trudno malenkostnih, neuspešnih borb za utopične idealne ciljeve. Solašna tendenca je mir v obliki solidarnega, vzajemnega stremjenja po rešitvi splošno perečih socialnih problemov, ki imajo skupni smisel = premagovanje trpljenja in bede potom naravne organizacije družbe po najvišem etičnem načelu, to je po **pravičnosti**. Zato mora biti prei ali slei do socialno političnih tvorb, med katerimi se bo takih ostrih, neoremašljivih nasprotjev, ki bi bila vedno povod za neuspešne borbe in prasko, ki tudi nipašo cilia premagovati trpljenja.

S tega vidika že danes zgloblja za nas stanovsko zavedne in organizirane učitelje pripadnost tovarišev tei ali oni politični stranki v pogledu na stanovsko organizacijo kakor v osebnem interesu popolnoma na pomenu, kar velja seveda tudi za sedanje stranke same.

Organizacija kmetijsko-nadaljevalnih tečajev.

(Poročal na tozadevni enketi dne 3. julija 1920, kmetijski svetnik V. Rohrmann.)

1. Učne moči

Za nadaljevalne tečaje pridejo v poštev v prvi vrsti **učne moči**. Vprašanje se tiče njih kvalifikacije.

Ako se imajo nadaljevalni tečaji posplošiti, potem je računati z učiteljstvom na ljudski šoli sploh, pa tudi s tisto kmetijsko izobrazbo, ki te dobe na učiteljsku. Sã je v ta namen tudi kmetijski pouk na učiteljsku vpeljan.

Če danes ne ustreza ta pouk vsem potrebam bodočih učiteljev na nadaljevalnih šolah, ga je primerno **reorganizirati**, da se bo smoter pouka dosegel v zadostni meri. Na vsak način pa moramo zavzemati stališče, da imajo učitelji potrebno **podlago za stanovski pouk** dobiti na učiteljsku.

Poleg učiteljsku naj pomagajo k nadaljni praktični izobrazbi kmetijske šole in sicer na ta način, da prireajo večtedenske **kmetijske tečaje** za ljudskošolske učitelje. Na teh tečajih naj se znanje pridobleno na učiteljsku utrdi in popolni in naj se obzorie za potrebe kmetijskega poklica obenem razširi.

Stališče, ki ga posamezniki zavzemajo, da bi moral dobiti učitelj potrebno kvalifikacijo na ta način, da bi absolvirati enoleten tečaj na kakvi višji kmetijski šoli, ne morem pritrđiti, ker gre taka zahteva predaleč in preko cilja.

S takimi zahtevami bi se vsa zadeva nadaljevalnih tečajev prav po neotrebem zavlačevala in tako otežkočila, da bi se nadaljevalni tečaji sploh ne dali vpeljati in izakoniiti.

Kot zelo važne lastnosti na strani učitelja za vpeljavanje nadaljevalnih tečajev na smatram poleg zadostne stvarne kvalifikacije tudi te, da ima učitelj **potrebno zanimanje** za stvar, da ima srce za **težnje kmetijskega stanu** in da si zna **pridobiti s svojim nastopanjem zaupanje med ljudstvom**.

Glede pouka na učiteljsku bi bilo — mimogrede povedano — nujno želeti, da se zanese kmetijski pouk tudi v prva dva letnika in da se splošno omeji glede kmetijskih panog le na najvažnejše panoge in da se v teh panogah poglobi in spravi v sklad s potrebami pouka na nadaljevalnih šolah. »Non multa sed multum« bodi tedaj vodilo tudi kmetijskemu pouku na učiteljsku.

Splošni načrt za kmetijski pouk na učiteljsku je dober podrobni načrt, katerega je povzet iz učne knjige dr. Napolea in dr. Schneider: »Lehrbuch der Landwirtschaft«, ki se rabi na učiteljsku in je na enem in drugem oziru pomankljiv in ga je treba na vsak način izpopolniti.

Zastopati moramo stališče, da naj se jemlje naša tvarina le v **tistem obsegu in tisti kakovosti, da jo zamore učitelj z uspehom podajati na nadaljevalni šoli**.

Danes so v prvi vrsti poklicanci za pouk na nadaljevalni tečajih učitelji, ki so svoj čas obiskovali kmetijske tečaje, ki so se prireiali na Grmu in v Sv. Jurju. Število teh absolventov utegne znašati preko 150.

Tudi letos se priredita zopet dva taka tečaja in bo treba udeležnike resno zavezati, da se lotijo ustanavljanja nadaljevalnih tečajev.

Kar velja za učitelje, vse to velja analogno tudi za učitelje. Razlika je le v tem, da je treba tudi za gospodinjsko

zobrazbo učitelje primerne pouka na učiteljsku, ki ga dosedaj sploh še ni bilo.

Razun tega bo treba tudi pri učiteljskih pričetih z **gospodinjskimi tečaji**, da si pridobe potrebno usposobljenost za pouk na gospodinjsko-nadaljevalnih tečajih na ljudski šoli.

Prvi tak tečaj se prireai tekem letošnjih počitnic na gospodinjski šoli v Marijanišču.

2. Obveznost pouka

Za nadaljevalne tečaje je treba rednega pouka in rednega obiska, za reden pouk pa obveznosti. Kdor je vpisan v tečaj, mora tečaj redno obiskovati.

Vpisovanje ali sprejemanje naj je sedaj za prehodno dobo fakultativno, vendar je nujno želeti in tudi delati na to, da se kmetijska mladina ne bo na svoto pest odtegovala pouku, ampak da se ga bo splošno udeleževala. Zaraditega je važno, da zainteresiramo stariše za obisk teh tečajev s katerimi se imajo dečki stanovsko vzgajati.

Obveznost obiska bi se dala doseči s posebno naredbo poverjeništvã za uk in božočastie, ki bi se lahko začasno izdala.

Podan bi moral biti ta pogoi, da se s tem strinja tudi krajna šolska oblast. Ker se vrše ti tečaji v zimskem času, ni razloga da bi se ne mogli učenci udeleževati tega pouka in da bi se upirali obveznosti krajne šolske oblasti.

Enaka obveznost pouka bi morala veljati tudi za gospodinjsko-nadaljevalne tečaje.

3. Celotna in letna učna doba, učni dnevi in število tedenskih ur.

Učna doba nadaljevalnega tečaja naj se skraša na najprikladnejši čas. Za take tečaje je ugoden le zimski čas, ko zunanji ni nujnega dela.

Čas od novembra do koncem marca je najbolj prikladen, skupaj tedaj 5 zimskih mesecev. Če je v enem ali drugem bolj mrzlem kraju mogoče ta čas kaj podaljšati, toliko boljše. V obče se bo pa moralo izhajati s 5 meseci.

Omeien je tudi tedenski pouk. Število tedenskih ur mora pa znašati najmanj 6 ur, sã je to dosti malo. Na obrtnih in trgovsko-nadaljevalnih šolah imajo po 8 ur tedenskega pouka. Po deželi smo tudi v tem pogledu na slabšem.

Za teh 6 ur tedenskega pouka rabimo dva dni v tednu in sicer najbolj tako, da pride na dotčni dan po 3 ure pouka.

Zadosti je 3 ure sedenja za učence, ki so odrasli šolskim klopm.

Najprikladnejše dneve naj si izberejo krajne šolske oblasti. Lahko bi se vzeli n. pr. torek dopoldan in četrtek dopoldan.

Če izračunamo sedaj ves ta čas skupaj, dobimo za en zimski tečaj 20 tednov po 6 ur ali skupaj 120 ur.

Celotna učna doba mora trajati najmanj dva zimska tečaja, kar bi dalo skupaj 10 mesecev ali 40 tednov ali 240 ur.

V poletnem času ni prilike za redni pouk, tudi enkrat na teden ne, če se izvzamejo nedelje in prazniki.

Prireiali bi se dali k večjemu poučni izleti, seveda neobvezno. Razun tega bi se lahko učenci priregovali k praktičnim vajam in demonstracijam na šolskem vrtu, kar se da vse doseči ob primerni stanovski vzgoji take mladine.

Kar velja v tem slučaju za dečke, velja tudi za dekleta.

4. Sestava učnega načrta. Določila glede učnih predmetov in učne tvarine.

Najvažnejši del organizacije nadaljevalnih tečajev se tiče **sestave učnega načrta**. Z učnim načrtom moramo vsvariti pogoje za **vspešno delovanje** in za **obstaneek teh tečajev**.

Nadaljevalni tečaji imajo ostati trajna institucija našega osnovnega šolstva. Mladina se mora trajno zanimati za obisk in stariši se morajo trajno pohvaliti z uspehi.

Pri sestavi učnega načrta se ne gre v prvi vrsti za to, da se z **nim obdela Bog ve koliko učne tvarine**, ampak veliko bolj za to, da se podaia tista učna tvarina in v taki obliki da se bo mladina z veseljem udeleževala pouka in da se bo navduševala za svoj poklic.

Izmed predmetov, ki pridejo v poštev za kmetijsko-nadaljevalne tečaje, je izbrati sledečih 6: **verouk, kmetijsko spisie, kmetijsko računstvo, kmetijsko prirodoznanstvo, kmetijsko gospodarstvo in združništvo, državljanstvo in zakonodaja**.

Pri kmetijskem prirodoznanstvu je vzeti najpotrebnejše o kmetilstvu. Nasproti učnemu načrtu iz leta 1876 je učno

tvarino **omejiti** ker je strokovni pouk, kakor ga zahteva ta zastareli načrt, izključen že zaradi prepričnega števila učnih ur in pa tudi zaradi preizkusa stonije duševnega razvoja pri mladini. Sicer je pa ta načrt tudi veliko preobširen, ker obdeluje nãrazličnejše gospodarske panoge, po številu nič manj kakor 15. To je tvarina, ki je danes za kmetijske šole preobširna, ako naj se poučuje s potrebno temeljitostjo.

Za pouk v kmetilstvu smo dobili leta 1887 navodilo, ki ga je spisal raniči dr. Kramer. Dal mu je naslov »Kmetijsko berilo« za nadaljevalne tečaje ljudskih šol. Knjiga obsega 244 strani in je v knjižotštvu že pošla.

Ker je to berilo verni izdelek načrta iz leta 1876, ne odzovarã docela smotrom nadaljevalnih tečajev. Presplošna je in preobširna učna tvarina, po drugi strani pa preveč enciklopedična.

Dobili smo pozneie leta 1912 Stiasnviervo »Berilo« za nadaljevalne in nadaljevalne šole. Ta knjiga obdeluje le posamezne drobce z raznih gospodarskih panog.

Tako da nimamo dosedaj še nobenega navodila, ki bi popolnoma ustrezalo potrebam in smotrom nadaljevalnih tečajev. Vzrok tiči pač v tem, da se ni dosedaj še nihče prav poglobil v to vprašanje in da se ni še nihče intenzivno pečal z rešitvijo tega vprašanja.

Opri na dolgoletne izkušnje moram naglašati, da se gre v tem slučaju le za **delni pouk iz kmetijstva**.

S tem hočem reči, da je obdelati le gotova poglavja in najpotrebnejšo tvarino.

Vzeti je zaradi tega pri pouku o kmetijstvu le **osnovne pojme kmetijske produkcije in pogoje za povzdigo te produkcije** kakor slednjič tudi **pripomočke**, s katerimi dosežemo ta cilj.

Ves pouk mora iti za tem, da ustvarimo pri mladini podlago za boljše umevanje svojega poklica.

Ker stoji ves ta del pouka v **tesni zvezi s prirodoznanstvom**, za to ga prav lahko imenujemo **kmetijsko prirodoznanstvo**. Tega imena so poprijeli tudi drugod in pod tem imenom sem sprejel kmetijski pouk tudi v ta načrt.

Kmetijsko prirodoznanstvo je treba ločiti v dva dela, v **kmetijsko rastlinstvo** in **kmetijsko živalstvo**. Najbolj važen je prvi del, namreč pouk iz kmetijskega rastlinstva, ker tvori s poglavjem o rastlinskem življenju, o zemlji, o gnoju podlago za vso kmetijsko produkcijo sploh.

Ta del kmetijskega prirodoznanstva naj bi se vzel v prvem letu. Drugo leto bi prišlo na vrsto **kmetijsko živalstvo**, kjer so važna zlasti poglavja o živalskem življenju, živalski hranitbi, o strežbi in oskrbovanju.

Kot specialna ali posebna točka kmetijskega prirodoznanstva je vzeti v drugem letu tudi najpotrebnejše o **sadjarstvu**, zlasti o zasaditvi sadnega drevja, o cepljenju, o ravnanju z mladim in starejšim drevjem in o ravnanju s sadiem.

Kot važen učni pripomoček za kmetijsko rastlinstvo je smatrati **šolski vrt**, na katerem naj se odloči poseben in majhen oddelek tudi za rastlinsko poskuševališče, kjer naj se delajo v manjših posodah in malem prostoru **poskusi** z umetnimi gnojili in novimi vrstami rastlin. Šolski vrt ima rabiti v glavnem za praktični pouk dečkov v sadjarstvu, deklic pa zelenjadstvu.

Kot poseben predmet je sprejeti v načrt za nadaljevalno šolo **kmetijsko gospodarstvo** v zvezi z **združništvom**.

S kmetijskim gospodarstvom naj dobi mladina potrební vpogled v sestavo in vrednost gospodarskega premoženja z združništvom pa prve in glavne pojme o važnosti združnega gospodarstva. Te pojme je treba vkoreniniti že pri mladini, če hočemo, da bo v poznejših letih kaj več sadu.

Razun teh dveh glavnih predmetov spadajo v okvir načrta še **kmetijsko spisie, kmetijsko računstvo, državljanstvo in zakonodaja** kjer je treba tudi stvarnega pouka.

Načela, ki veljajo za kmetijsko-nadaljevalne šole, veljajo tudi za **gospodinjsko-nadaljevalne šole**.

Za učne predmete je sprejeti v načrt: **verouk, gospodinjsko spisie, gospodinjsko računstvo, kmetijsko gospodarstvo in pouk v ročnih delih**.

Pri kmetijskem gospodarstvu je vzeti najpotrebnejše o živilih in o kuhinjskem gospodarstvu, o hišnem gospodarstvu, v ožjem pomenu besede in sicer tako, da je predelati nauk o živilih, o stanovanju in o vrtnarstvu in prvem letu, nauk o oblačilih, o mlekarstvu in perutninarstvu pa v drugem letu. Tudi pri nauku o kmetijskem gospodarstvu se je ravnati po načelu, da naj poučuje učiteljica le to, kar si zamore z uspehom prisvoiti na